

Bottom-up analýza, LR(0), SLR(1) - analyzátory

Ing. Viliam Hromada, PhD.

C-510
Ústav informatiky a matematiky
FEI STU

`viliam.hromada@stuba.sk`

Syntaktická analýza zdola-nahor (bottom-up)

- Druhý v praxi používaný prístup syntaktickej analýzy je analýza zdola-nahor.
- Syntaktický analyzátor hľadá odvodenie slova v danej gramatike, pričom strom odvodenia sa konštruuje **od listov ku koreňom**, t.j. začína sa od terminálov a končí sa s počiatočným neterminálom, pričom vstupný reťazec sa spracúva **zľava-doprava**. Taktiež poradie vytváraných listov v strome je **zľava-doprava**.
- Pri vytváraní derivačného stromu sa teda k potomkom vytvára rodič, t.j. pravidlo sa aplikuje opačne, kde sa pravá strana pravidla nahrádza ľavou stranou.
- Postupnosť použitých pravidiel gramatiky, generovaná syntaktickým analyzátorom, bude predstavovať **pravé odvodenie** slova v danej gramatike, avšak v opačnom poradí generovaných pravidiel.

Príklad bottom-up

Gramatika $G = (\{ \langle \text{program} \rangle, \langle \text{príkaz} \rangle, \langle \text{príkazy} \rangle \}, \{ \mathbf{begin}, \mathbf{end}, \mathbf{p}, ; \}, P, \langle \text{program} \rangle)$, pravidlá P :

$\langle \text{program} \rangle \rightarrow \mathbf{begin} \langle \text{príkazy} \rangle \mathbf{end}$

$\langle \text{príkazy} \rangle \rightarrow \langle \text{príkaz} \rangle ; \langle \text{príkazy} \rangle$

$\langle \text{príkazy} \rangle \rightarrow \varepsilon$

$\langle \text{príkaz} \rangle \rightarrow \mathbf{p}$

Uvažujme ododenie vety **begin p; p; end** od listov (terminálov) ku koreňu (počiatočnému neterminálu):

Príklad (pokr.)

Ak by sme si vypísali čísla použitých pravidiel, dostali by sme postupnosť 4 4 3 2 2
1. Táto postupnosť **odzadu** predstavuje **pravú deriváciu**, t.j. nasledovné odvodenie:

$\langle \text{program} \rangle \Rightarrow_p \text{begin } \langle \text{príkazy} \rangle \text{ end} \Rightarrow_p$
 $\Rightarrow_p \text{begin } \langle \text{príkaz} \rangle ; \langle \text{príkazy} \rangle \text{ end} \Rightarrow_p$
 $\Rightarrow_p \text{begin } \langle \text{príkaz} \rangle ; \langle \text{príkaz} \rangle ; \langle \text{príkazy} \rangle \text{ end} \Rightarrow_p$
 $\Rightarrow_p \text{begin } \langle \text{príkaz} \rangle ; \langle \text{príkaz} \rangle ; \text{end} \Rightarrow_p$
 $\Rightarrow_p \text{begin } \langle \text{príkaz} \rangle ; \mathbf{p} ; \text{end} \Rightarrow_p$
 $\Rightarrow_p \text{begin } \mathbf{p} ; \mathbf{p} ; \text{end}$

Teoretický model bottom-up analyzátoru

- Podobne, ako pri top-down analyzátore, aj tu sa postup konštrukcie derivačného stromu, dá modelovať pomocou zásobníkového automatu.
- Zásobník sa znovu použije na simuláciu odvedenia v danej gramatike, avšak tým, že v tomto prístupe sa pravidlá používajú tak, že sa pravá strana pravidla nahrádza ľavou, tak aj v zásobníku bude dochádzať k tzv. **redukcii**, t.j. aplikácie pravidla, kde sa celá jeho pravá strana nahrádza príslušným neterminálom na ľavej strane.
- V zásobníku teda neterminály vznikajú **redukciou**; terminály sú do zásobníka pridávané priamo z čítaného vstupu tzv. **presunom**.

Teoretický model bottom-up analyzátor

Bottom-up syntaktický analyzátor pre bezkontextovú gramatiku $G = (N, T, P, S)$ bude (nedeterministický) zásobníkový automat, ktorý pracuje na základe nasledovných princípov:

- Automat začína výpočet s **prázdny** zásobníkom.
- Ďalej automat opakuje (nedeterministicky) nasledovné akcie:
 - **Presun** - aktuálny vstupný symbol sa presunie na vrch zásobníka,
 - **Redukcia** - viaže sa na konkrétne pravidlo $A \rightarrow \alpha$, v zásobníku pravú stranu pravidla α nahradí ľavou stranou A .
- Automat slovo akceptuje (vyhodnotí ako syntakticky správne, t.j. z jazyka), ak na konci v zásobníku ostane len počiatočný neterminál S .
- Ak automat pri každej redukcii pošle na výstup číslo pravidla, získa sa postupnosť pravidiel, ktorá v obrátenom poradí dáva pravú deriváciu vstupného slova.

Syntaktická analýza bottom-up I

Vstup: Bezkontextová gramatika $G = (N, T, P, S)$, reťazec w

Výstup: Zistenie, či $w \in L(G)$ a postupnosť pravidiel, ktorá v opačnom poradí generuje pravú deriváciu w

- 1: **pokiaľ** možno vykonať niektorú akciu **rob**
- 2: **vyber a vykonaj** niektorú z nasledovných akcií:
- 3: **presun**
- 4: vlož do zásobníka aktuálny vstupný symbol $t, t \neq \varepsilon$
- 5: prejdi na ďalší vstupný symbol t
- 6: **koniec presun**
- 7: **redukcia**
- 8: **ak** $A \rightarrow \alpha \in P$ a zároveň α sa nachádza na vrchu
- 9: zásobníka **potom**
- 10: odstráň α zo zásobníka
- 11: vlož A do zásobníka
- 12: pošli na výstup pravidlo $A \rightarrow \alpha$

Syntaktická analýza bottom-up II

- 13: **koniec ak**
- 14: **koniec redukcia**
- 15: **koniec vyber a vykonaj**
- 16: **koniec pokiaľ**
- 17: **ak** zásobník obsahuje len **S potom**
- 18: akceptuj vstupné slovo
- 19: **inak**
- 20: neakceptuj vstupné slovo
- 21: **koniec ak**

Príklad

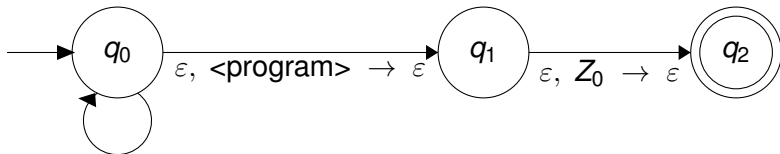
Uvažujme gramatiku zo slajdu č. 3 a vetu **begin p ; p ; end**.

r.	Zásobník □	Zvyšok vstupu:	Akcia
1	ϵ	begin p; p; end	P
2	begin	p; p; end	P
3	begin p	; p; end	R4
4	begin<príkaz>	; p; end	P
5	begin<príkaz>;	p; end	P
6	begin<príkaz>; p	; end	R4
7	begin<príkaz>;<príkaz>	; end	P
8	begin<príkaz>;<príkaz>;	end	R3
9	begin<príkaz>;<príkaz>;<príkazy>	end	R2
10	begin<príkaz>;<príkazy>	end	R2
11	begin<príkazy>	end	P
12	begin<príkazy>end	ϵ	R1
13	<program>	ϵ	A

- Zásobník sme písali *sklopený doprava*, t.j. v tomto prípade je prvok na vrchu zásobníka napísaný najviac vpravo (viď ikona zásobníka v záhlaví tabuľky).
- Je to preto, aby bolo vidieť, že zreťazením obsahu zásobníka (od dna po vrch) a neprečítanej časti vstupu dostávame **pravé vetné formy**.
- Automat je nedeterministický! **Presun** sa môže vykonať v podstate hocikedy, taktiež pravidlo č. 3 sa môže použiť pri **Redukcii** v podstate hocikedy - ich iné použitie, než je uvedené v príklade - by malo za následok neakceptáciu slova (štandardný príklad činnosti nedeterministického ZA).
- Použité pravidlá pri redukcii boli: 4 4 3 2 2 1. Ich použitím v obrátenom poradí, t.j. 1 2 2 3 4 4, by sme vedeli zostrojiť pravú deriváciu daného slova.

Ekvivalentný ZA (vyberáme viac symbolov zo zásobníka)

begin, $\varepsilon \rightarrow$ **begin**

end, $\varepsilon \rightarrow$ **end**

;, $\varepsilon \rightarrow$ **;**

p, $\varepsilon \rightarrow$ **p**

ε , **end**<príkazy>**begin** $\rightarrow$ <program>

ε , <príkazy>**;**<príkaz> $\rightarrow$ <príkazy>

ε , $\varepsilon \rightarrow$ <príkazy>

ε , **p** $\rightarrow$ <príkaz>

Syntaktické analyzátory *LR* jazykov

- *LR*-analyzátory sú syntaktické analyzátory, vykonávajúce analýzu zdola-nahor.
- Aby pracovali podľa teoretického modelu, je potrebné vyriešiť 2 problémy:
 1. *Nedeterminizmus* - pre praktické použitie je potrebné, aby analyzátor pracoval deterministicky. Nedeterminizmus je tu spôsobený možnosťou **Presunu** kedykoľvek a **Redukciou** podľa pravidla, ktorého pravá strana je na vrchu zásobníka. Preto je potrebné určiť, akú činnosť má analyzátor vykonávať - podobne ako pri *LL*(1) analyzátoroch sa tak udeje na základe **vstupného symbolu**.
 2. *Rozpoznávanie pravých strán pravidiel v zásobníku* - cieľom je upraviť model, aby na určenie pravej strany v zásobníku stačil pohľad na 1 symbol zásobníka (t.j. vrchný symbol zásobníka) - miesto neterminálov a terminálov sa preto budú do zásobníka vkladať **stavy**, ktoré budú „kódovať“, aké časti pravých strán ktorých pravidiel sú na vrchu zásobníka.

Syntaktické analyzátory *LR* jazykov

Pri svojej činnosti budú *LR*-analyzátory využívať 2 tabuľky:

- *ACTION*[s, t] - udáva akciu, ktorú analyzátor vykoná, ak je na vrchu zásobníka stav s a na vstupe symbol $t \in T_\epsilon$ (ϵ znamená, že bol prečítaný celý vstup), akcie sú: **P**(presun), **R_i**(redukcia podľa i -teho pravidla), **A**(akceptácia), **E**(chyba).
- *GOTO*[s, X] - udáva aký nový stav sa vloží na vrch zásobníka, ak na vrchu je stav s a do zásobníka teoretického modelu by sa vkladal symbol X ($X \in N \cup T$).
- *ACTION* má teda podobnú úlohu ako *RT* pri *LL*-analyzátoroch; *GOTO* je „prevod“ medzi symbolmi gramatiky a stavmi, resp. medzi teoretickým modelom a *LR* analyzátorom.

Syntaktický analyzátor jazykov LR I

Vstup: Bezkontextová gramatika $G = (N, T, P, S)$, reťazec w , tabuľky *ACTION*, *GOTO*

Výstup: Zistenie, či $w \in L(G)$ a postupnosť pravidiel, ktorá v opačnom poradí generuje pravú deriváciu w

- 1: vlož do zásobníka začiatkový stav s_0
- 2: $t \leftarrow$ prvá lexéma zo vstupu
- 3: **pokiaľ** true **rob**
- 4: $s \leftarrow$ symbol na vrchu zásobníka
- 5: **ak** *ACTION*[s, t] = Presun **potom**
- 6: vlož do zásobníka stav *GOTO*[s, t]
- 7: $t \leftarrow$ ďalšia lexéma zo vstupu
- 8: **inak**
- 9: **ak** *ACTION*[s, t] = Redukcia podľa $A \rightarrow \alpha$ **potom**
- 10: vyber zo zásobníka vrchných $|\alpha|$ stavov
- 11: $\acute{s} \leftarrow$ nový symbol na vrchu zásobníka
- 12: vlož do zásobníka stav *GOTO*[$\acute{s}, A$]

Syntaktický analyzátor jazykov LR II

13: **inak**
14: **ak** $ACTION[s, t] = \underline{A}$ kceptácia **potom**
15: akceptuj vstupné slovo
16: **inak**
17: neakceptuj vstupné slovo
18: **koniec ak**
19: **koniec ak**
20: **koniec ak**
21: **koniec pokiaľ**

Príklad

Uvažujme gramatiku zo slajdu č. 3 a vetu **begin p ; p ; end**. Uvažujme, že už máme zostrojené tabuľky *ACTION* a *GOTO*.

<i>ACTION</i>	s_0	s_1	s_2	s_3	s_4	s_5	s_6	s_7	s_8
begin	P								
end		R3	P				R3	R2	
;					P	R4			
p		P					P		
ε				R1					A

<i>GOTO</i>	s_0	s_1	s_2	s_3	s_4	s_5	s_6	s_7	s_8
begin	s_1								
end			s_3						
;					s_6				
p		s_5					s_5		
<program>	s_8								
<príkazy>		s_2					s_7		
<príkaz>		s_4					s_4		

Príklad

r.	Zásobník □	Zvyšok vstupu:	Akcia
1	s_0	begin p; p; end	P
2	$s_0 s_1$	p; p; end	P
3	$s_0 s_1 s_5$	; p; end	R4
4	$s_0 s_1 s_4$	; p; end	P
5	$s_0 s_1 s_4 s_6$	p; end	P
6	$s_0 s_1 s_4 s_6 s_5$	; end	R4
7	$s_0 s_1 s_4 s_6 s_4$	; end	P
8	$s_0 s_1 s_4 s_6 s_4 s_6$	end	R3
9	$s_0 s_1 s_4 s_6 s_4 s_6 s_7$	end	R2
10	$s_0 s_1 s_4 s_6 s_7$	end	R2
11	$s_0 s_1 s_2$	end	P
11	$s_0 s_1 s_2 s_3$	ε	R1
12	$s_0 s_8$	ε	A

LR-analyzátory

Vidíme, že konštrukcia *LR*-analyzátor (t.j. bottom-up / zdola-nahor parsera) je v podstate o konštrukcii tabuliek *ACTION* a *GOTO*. K tejto konštrukcii existuje viacero prístupov, podľa ktorých rozoznávame rôzne *LR* analyzátory:

- *LR*(0) - konštrukcia *ACTION* nevyužíva vstupné symboly, len stavy v zásobníku; v praxi sa príliš nevyužíva, pretože množina jazykov *LR*(0) je malá - slúži ako základ pre zložitejšie a v praxi používané konštrukcie, ako napr.
- *LR*(1) - použiteľný pre širokú triedu gramatík, z hľadiska konštrukcie najzložitejší;
- *SLR*(1) a *LALR*(1) - najčastejšie praktické voľby, z hľadiska konštrukcie sa nachádzajú „medzi“ *LR*(0) a *LR*(1).

LR(0) syntaktický analyzátor

- $LR(0)$ analyzátory pri rozhodovaní, akú akciu majú vykonať (*ACTION* tabuľka), nevyužívajú vstupné symboly (resp. využívajú 0 vstupných symbolov - preto $LR(0)$).
- Pri rozhodovaní používajú len **aktuálny stav na vrchu zásobníka**.
- V podstate vždy, ak sa rozpozná pravá strana nejakého pravidla, tak sa robí príslušná **redukcia**, inak sa robí **presun**.
- V praxi nemá uplatnenie ako samostatný analyzátor; využíva sa však ako základ komplikovanejších analyzátorov $SLR(1)$, $LALR(1)$, $LR(1)$.

LR(0)-automat LR(0) syntaktického analyzátor

- Konštrukcia tabuliek *ACTION* a *GOTO* analyzátor *LR(0)* začína konštrukciou tzv. *LR(0)-automatu* pre danú gramatiku $G = (N, T, P, S)$.
- Tento *LR(0)-automat* je v podstate deterministický konečný automat, ktorý pomocou svojich **stavov** rozpoznáva časti pravých strán pravidiel gramatiky, ktoré sa môžu nachádzať v zásobníku teoretického modelu bottom-up analyzátor.
- Využíva sa teda na určovanie toho, aké časti (predpony) pravých strán ktorých pravidiel sa môžu nachádzať na vrchu zásobníka.
- **Stavy** tohoto *LR(0)-automatu* sa potom používajú ako symboly v zásobníku *LR*-analyzátor.

Konštrukcia $LR(0)$ -automatu

Konštrukcia $LR(0)$ -automatu je založená na $LR(0)$ položkách.

Definícia

*Nech $G = (N, T, P, S)$ je bezkontextová gramatika. Potom $LR(0)$ **položka** je položka tvaru*

$$A \rightarrow \alpha_1 \bullet \alpha_2 \tag{1}$$

pričom $A \rightarrow \alpha_1 \alpha_2$ musí byť nejaké pravidlo z množiny pravidiel P gramatiky G a symbol $\bullet \notin N \cup T$ na pravej strane $LR(0)$ položky označuje, aká časť pravej strany príslušného pravidla bola doteraz identifikovaná (a nachádza sa na vrchu zásobníka).

LR(0)-položka

LR(0)-položka - špeciálne prípady výskytu symbolu ●:

- Na začiatku pravej strany indikuje, že sa na vrchu zásobníka nenachádza ani jeden symbol z pravej strany príslušného pravidla (t.j. napr $E \rightarrow \bullet T$)
- Na konci pravej strany indikuje, že sa na vrchu zásobníka nachádza celá pravá strana príslušného pravidla a teoreticky môže teda prísť ku redukcii podľa daného pravidla (t.j. napr $E \rightarrow E + T\bullet$)

Konštrukcia $LR(0)$ -automatu

- Stavy $LR(0)$ -automatu budú tvoriť množiny $LR(0)$ položiek, popisujúcich pravé strany všetkých pravidiel, ktoré boli doteraz identifikované a nachádzajú sa na vrchu zásobníka.
- Napríklad, ak by sa v nejakom stave nachádzala trojica:
 <príkaz> $\rightarrow$ **id** • := <výraz>
 <príkaz> $\rightarrow$ **id** • : <príkaz>
 <príkaz> $\rightarrow$ **id** •

znamená to, že bol rozpoznaný identifikátor **id** ako prvý symbol pravej strany troch rôznych pravidiel. V každom stave (množinách položiek) je vždy nutné uvažovať všetky možnosti / všetkých kandidátov.

Uzáver množiny $LR(0)$ -položiek

- Keďže je nutné uvažovať všetkých kandidátov, je potrebné do množiny $LR(0)$ -položiek zahrnúť tie položky, ktoré sú tam síce implicitne zahrnuté, ale nie explicitne uvedené.
- Napríklad, ak je v množine položka, kde $\bullet$ stojí pred neterminálom A , to znamená, že ak sa má ako ďalší symbol rozpoznať neterminál A , musí sa najprv rozpoznať pravá strana niektorého z pravidiel, ktoré má neterminál A ako ľavú stranu; pričom po následnej redukcii sa rozpozná práve neterminál A .
- Keďže vopred nie je známe, o ktoré pravidlo s neterminálom A na ľavej strane môže ísť, treba do množiny položiek pridať **všetky** takéto pravidlá ako položky: $A \rightarrow \bullet\gamma$, kde $A \rightarrow \gamma \in P$.
- Takto pridávame do množiny položky, kým v množine existujú nespracované pravidlá tvaru $B \rightarrow \alpha \bullet A\beta$. Výsledok nazývame **uzáver množiny $LR(0)$ položiek**, resp. *CLOSURE*0.

Uzáver množiny $LR(0)$ položiek

Vstup: Bezkontextová gramatika $G = (N, T, P, S)$, množina $LR(0)$ položiek S

Výstup: Doplnenie S o $LR(0)$ položky, ktoré implicitne obsahuje

- 1: **funkcia** $CLOSURE_0$ (množina $LR(0)$ položiek S)
- 2: **pokiaľ** v S existujú nespracované položky tvaru $B \rightarrow \alpha \bullet A\beta$
- 3: vyber z S ľubovoľnú položku tvaru $B \rightarrow \alpha \bullet A\beta$
- 4: označ ju ako spracovanú
- 5: pridaj do S všetky položky tvaru $A \rightarrow \bullet\gamma$, kde $A \rightarrow \gamma \in P$
- 6: **koniec pokiaľ**
- 7: **vrát** S
- 8: **koniec funkcia**

Príklad

Gramatika:

$G = (N, T, P, S)$, $N = \{S, E, T\}$, $T = \{;, +, (,), \text{id}\}$ s pravidlami:

1. $S \rightarrow E$;
2. $E \rightarrow E + T$
3. $E \rightarrow T$
4. $T \rightarrow \text{id}$
5. $T \rightarrow (E)$

Ako sa zostrojí množina $CLOSURE_0(\{T \rightarrow (\bullet E)\})$.

Príklad

1. V prvom kroku obsahuje množina len položku $T \rightarrow (\bullet E)$, t.j. pridajú sa E -pravidlá v tvare položiek:

$$E \rightarrow \bullet E + T$$

$$E \rightarrow \bullet T$$

2. Položka $T \rightarrow (\bullet E)$ je teda spracovaná. Ďalej si vyberieme jednu z 2 novopridaných, povedzme, $E \rightarrow \bullet E + T$. V tomto prípade by sme pridávali položky vytvorené z E -pravidiel, t.j. také, ktoré tam už sú. Čiže aj položka $E \rightarrow \bullet E + T$ je spracovaná.
3. Vyberieme zatiaľ poslednú nespracovanú položku, $E \rightarrow \bullet T$. Pre ňu musíme do množiny pridať položky:

$$T \rightarrow \bullet id$$

$$T \rightarrow \bullet (E)$$

4. Keďže obe posledne pridané pravidlá nemajú za symbolom $\bullet$ neterminál, algoritmus končí (neexistuje nespracovaná položka tvaru $B \rightarrow \alpha \bullet A\beta$).

Príklad

Množina $CLOSURE_0(\{T \rightarrow (\bullet E)\})$ je teda:

$$T \rightarrow (\bullet E)$$

$$E \rightarrow \bullet E + T$$

$$E \rightarrow \bullet T$$

$$T \rightarrow \bullet id$$

$$T \rightarrow \bullet (E)$$

Konštrukcia $LR(0)$ -automatu

- Pomocou množín položiek $LR(0)$ zostrojíme $LR(0)$ -automat, ktorého stavy budú môcť predstavovať zásobníkové symboly LR -analyzátoru.
- **Na začiatku** gramatiku upravíme pridaním **nového počiatočného symbolu** $\acute{S}$ a pridáme pravidlo $\acute{S} \rightarrow S$.

Konštrukcia $LR(0)$ -automatu

- Počiatočný stav $LR(0)$ -automatu bude stav s_0 , ktorý obsahuje položky:
 $CLOSURE_0(\{\hat{S} \rightarrow \bullet S\})$

podľa umelo pridaného pravidla $\hat{S} \rightarrow S$.

- Tento počiatočný stav reprezentuje situáciu na začiatku syntaktickej analýzy, keď na akceptáciu vstupného slova je potrebné rozpoznať pôvodný počiatočný neterminál gramatiky S .
- Pozícia $\bullet$ indikuje, že v zásobníku ešte nemáme neterminál S - čo je samozrejmé, keďže sme na začiatku.

Konštrukcia $LR(0)$ -automatu

Pre stav s určíme nasledovníkov a prechody do nich nasledovne:

1. Ak stav s obsahuje položky, v ktorých $\bullet$ stojí pred (terminálnym alebo neterminálnym) symbolom X (t.j. položka tvaru $A \rightarrow \alpha \bullet X\beta$),
2. potom je potrebné viesť prechod zo stavu s na symbol X do stavu:

$$CLOSURE_0(\{A \rightarrow \alpha X \bullet \beta\})$$

kde $A \rightarrow \alpha \bullet X\beta \in s$.

Cieľový stav (nasledovník s pre nejaký symbol X) teda zohľadňuje rozpoznanie symbolu X na správnom mieste v rámci pravej strany pravidla. Ak dostaneme stav, ktorý už existuje, tak použijeme existujúci.

Vytvorenie $LR(0)$ automatu

Vstup: Bezkontextová gramatika $G = (N, T, P, S)$, S sa nenachádza na pravej strane žiadneho pravidla

Výstup: Vytvorenie $LR(0)$ automatu

- 1: vytvor stav $s_0 = CLOSURE_0(\{\dot{S} \rightarrow \bullet S\})$ a označ ho ako nespracovaný
- 2: **pokiaľ** existujú nespracované stavy **rob**
- 3: vyber ľubovoľný nespracovaný stav s a označ ho ako spracovaný
- 4: **pre všetky** $X \in N \cup T$ také, že s obsahuje položku $A \rightarrow \alpha \bullet X\beta$ **rob**
- 5: $\dot{s} = CLOSURE_0(\{A \rightarrow \alpha X \bullet \beta \mid A \rightarrow \alpha \bullet X\beta \in s\})$
- 6: **ak** $\dot{s}$ sa nenachádza medzi stavmi $LR(0)$ automatu **potom**
- 7: zaraď $\dot{s}$ medzi stavy a označ ho ako nespracovaný
- 8: **koniec ak**
- 9: zaznamenaj prechod zo stavu s do stavu $\dot{s}$ na symbol X
- 10: **koniec pre**
- 11: **koniec pokiaľ**

Príklad

Zostrojte $LR(0)$ -automat ku gramatike zo slajdu č. 28.

Najprv pridáme nový počiatočný neterminál $\acute{S}$ a pravidlo $\acute{S} \rightarrow S$. Potom počiatočný stav $s_0 = CLOSURE_0(\{\acute{S} \rightarrow \bullet S\})$. Po uzávere sa doň dostanú ďalšie položky a výsledný tvar:

$$\acute{S} \rightarrow \bullet S$$

$$S \rightarrow \bullet E;$$

$$E \rightarrow \bullet E + T$$

$$E \rightarrow \bullet T$$

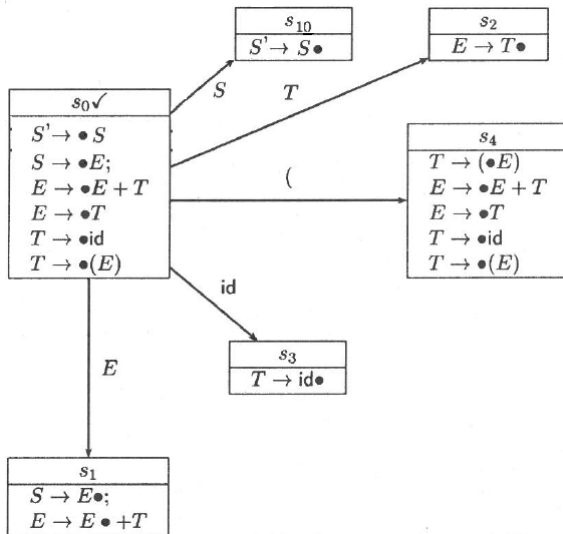
$$T \rightarrow \bullet id$$

$$T \rightarrow \bullet (E)$$

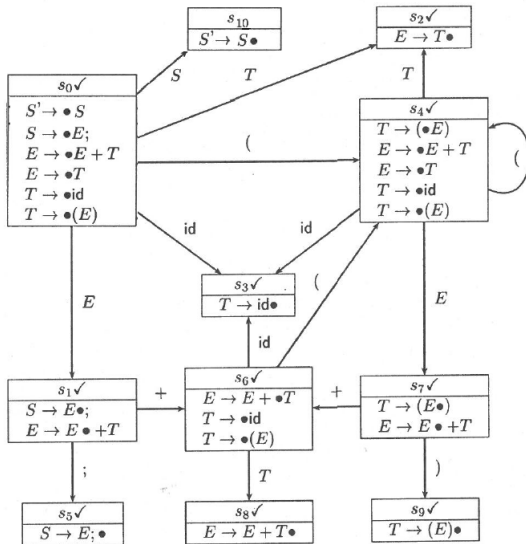
s_0 označíme ako spracovaný a určíme nasledovníkov pre tie symboly, pred ktorými je $\bullet$ v položkách stavu s_0 , t.j. symboly: $\{S, E, T, id, (\}$.

Príklad (pokr.)

Príklad (pokr.)

LR(0)-analyzátor

- Na základe $LR(0)$ -automatu je možné posúdiť, či pôvodná gramatika generuje $LR(0)$ -jazyk.
- Taktiež je z neho možné zostrojiť *ACTION* a *GOTO* tabuľky.
- Symbol **•** v položkách označuje, aká časť pravidla bola rozpoznaná.
- Ak sa automat dostane do stavu s položkou, kde **•** je na konci pravidla (v príklade stavy s_2, s_3, s_5, s_8, s_9 , potom prichádza do úvahy redukcia podľa daného pravidla.
- Ak je v danom stave **len** takáto položka, potom to jednoznačne signalizuje danú redukciu - $LR(0)$ -automat teda „rozpoznáva“ pravé strany pravidiel v zásobníku a pravá strana je rozpoznaná vtedy, ak sa nachádza celá v zásobníku, t.j. **•** je na konci pravej strany.

LR(0)-analyzátor - ACTION

- LR(0) analyzátor pre rozhodovanie o ďalšej akcii **nevyužíva** vstupný symbol, t.j. tabuľka ACTION má v tomto prípade len 1 riadok, pretože akcia bude závisieť **len od aktuálneho stavu na vrchole zásobníka**.
- Položka tvaru $\hat{S} \rightarrow S\bullet$ v stave s , kde $\hat{S}$ je počiatočný neterminál, signalizuje akceptáciu. Preto $A \in ACTION[s]$.
- Položky tvaru $A \rightarrow \alpha\bullet$ v stave s , okrem položky signalizujúcej akceptáciu, signalizujú redukciu podľa pravidla $A \rightarrow \alpha$. Preto $R_{A \rightarrow \alpha} \in ACTION[s]$.
- Položky tvaru $A \rightarrow \alpha \bullet t\beta$, $t \in T$ v stave s signalizujú presun. Preto $P \in ACTION[s]$.

Príklad

Pre gramatiku zo slajdu 28 bude *ACTION* analyzátor *LR(0)* vyzerat':

<i>ACTION</i>	s_0	s_1	s_2	s_3	s_4	s_5	s_6	s_7	s_8	s_9	s_{10}
	P	P	R4	R5	P	R2	P	P	R4	R6	A

LR(0)-analyzátor - *GOTO*

- Tabuľku *GOTO* zostrojíme na základe *LR(0)*-automatu nasledovne:
- Ak v *LR(0)* automate existuje prechod zo stavu s na symbol X do stavu $\acute{s}$, potom $GOTO[s, X] = \acute{s}$.

Príklad

Pre gramatiku zo slajdu 28 bude *GOTO* analyzátor *LR(0)* vyzerat':

<i>GOTO</i>	s_0	s_1	s_2	s_3	s_4	s_5	s_6	s_7	s_8	s_9	s_{10}
;		s_5									
+		s_6						s_6			
(	s_4				s_4		s_4				
)								s_9			
id	s_3				s_3		s_3				
<i>E</i>	s_1				s_7						
<i>T</i>	s_2				s_2		s_8				
<i>S</i>	s_{10}										

Keďže *LR(0)* je deterministický automat, tabuľka má v každom políčku max. 1 stav.

Konflikty $LR(0)$ -analyzátor

- Daný stav však nemusí obsahovať len 1 položku s ● na konci pravej strany. Môže totiž obsahovať:
 1. 2 rôzne $LR(0)$ položky s ● na konci. Potom nevieme, podľa ktorého pravidla vykonať redukciu; ide o konflikt tzv. **redukcia-redukcia** syntaktického analyzátor $LR(0)$.
 2. $LR(0)$ položky s ● na konci aj vo vnútri (alebo na začiatku) pravidla. Potom nevieme, či vykonať redukciu podľa pravidiel s ● na konci, alebo presun; ide o konflikt **presun-redukcia** syntaktického analyzátor $LR(0)$.

Jeden stav môže súčasne obsahovať aj viacero konfliktov.

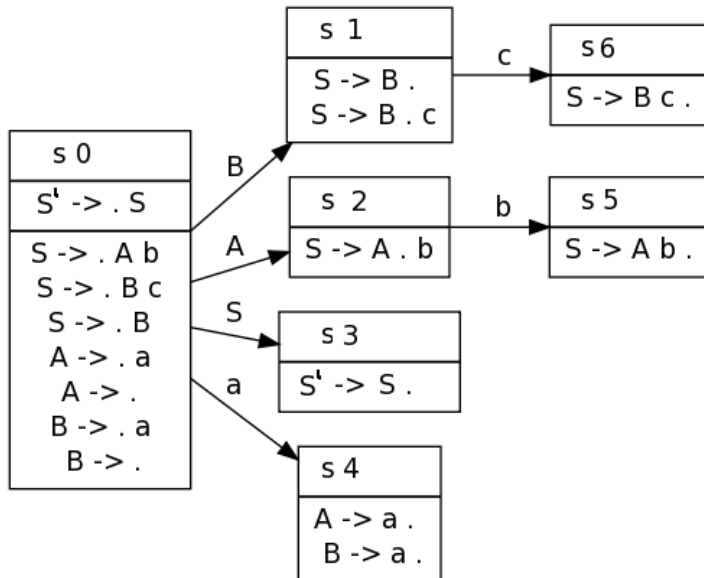

Príklad gramatiky s konfliktami $LR(0)$ analyzátor

Nech je daná gramatika $G = (\{S, A, B\}, \{a, b, c\}, P, S)$ s pravidlami:

1. $S \rightarrow Ab$
2. $S \rightarrow Bc$
3. $S \rightarrow B$
4. $A \rightarrow a$
5. $A \rightarrow \varepsilon$
6. $B \rightarrow a$
7. $B \rightarrow \varepsilon$

LR(0) automat

Tabuľka *ACTION*

ACTION	s_0	s_1	s_2	s_3	s_4	s_5	s_6
	P/R5/R7	P/R3	P	A	R4/R6	R1	R2

Vidíme, že v tabuľke sa nachádzajú konflikty:

- Presun/redukcia v stave s_1
- Redukcia/redukcia v stave s_4
- Presun/redukcia/redukcia v stave s_0

Gramatika sa teda nedá spracovať *LR(0)* analyzátorom.

LR(0)-analyzátor

- Ak $LR(0)$ -analyzátor (stavy $LR(0)$ -automatu) neobsahuje konflikty, potom vstupnú gramatiku nazývame $LR(0)$ **gramatikou** a možno k nej zostrojiť $LR(0)$ syntaktický analyzátor podľa spomenutých princípov.
- Napríklad tabuľka *ACTION* na slajde č. 40 neobsahovala konflikty, teda gramatika zo slajdu č. 28 **je** $LR(0)$ -**gramatika**.
- Tabuľka *ACTION* na slajde č. 46 obsahovala konflikty, teda gramatika zo slajdu č. 44 **nie je** $LR(0)$ gramatika.

Syntaktický analyzátor jazyka SLR(1)

- Silnejším a v praxi použiteľnejším analyzátorom je Simple LR(1), skrátene SLR(1).
- Konštrukcia vychádza z LR(0) automatu, avšak v prípade, že niektorý z jeho stavov obsahuje konflikt, tak sa ho pokúsi vyriešiť na základe aktuálneho vstupného symbolu t .
- Konflikty vznikajú len, ak je signalizovaná redukcia.
- Preto je dobré skontrolovať, či má signalizovaná redukcia v danej gramatike zmysel vzhľadom na možné vetné formy a vstupný symbol.

Hlavná myšlienka konštrukcie SLR(1)

- Nech je v gramatike pravidlo $B \rightarrow \rho$, na vstupe reťazec tw a na vrchu zásobníka pravá strana pravidla, t.j. ρ .
 $B \in N, \rho \in (N \cup T)^*, t \in T_\epsilon, w \in T^*$.
- Redukcia podľa $B \rightarrow \rho$ má **zmysel len vtedy**, ak $t \in FOLLOW(B)$, t.j. ak $\dots Btw$ môže byť nejaká **pravá vetná forma**.

Zásobník $\sqsubset$	Zvyšok vstupu:	
$\dots \rho$	tw	pred redukciou podľa $B \rightarrow \rho$
$\dots B$	tw	po redukcii podľa $B \rightarrow \rho$

Konštrukcia tabuľky ACTION SLR(1)

1. Ku gramatike $G = (N, T, P, S)$ pridať nový počiatočný neterminál S' a skonštruovať $LR(0)$ -automat s počiatočným stavom $s_0 = CLOSURE_0(\{S' \rightarrow \bullet S\})$.
2. Určiť množiny $FOLLOW(A)$ pre $A \in N$.
3. Ku všetkým položkám $LR(0)$ -automatu tvaru $B \rightarrow \rho \bullet$ priradiť symboly z množiny $FOLLOW(B)$.
4. Skonštruovať $ACTION$ pre SLR(1) analyzátor nasledovne:
 - Položka $S' \rightarrow S \bullet, \varepsilon$ v stave s signalizuje akceptáciu, t.j. $A \in ACTION[s, \varepsilon]$.
 - Položky $B \rightarrow \rho \bullet, t$, kde $t \in FOLLOW(B)$ v stave s signalizujú redukciu podľa $B \rightarrow \rho$, ak sa na **vstupe nachádza** t , t.j. $R_{B \rightarrow \rho} \in ACTION[s, t]$.
 - Položky $A \rightarrow \alpha \bullet t \beta$ v stave s signalizujú presun, ak sa na vstupe nachádza t , t.j. $P \in ACTION[s, t]$.

Syntaktický analyzátor SLR(1)

- Tabuľka *GOTO* sa konštruuje rovnako, ako v prípade *LR(0)*.
- V prípade, že každá položka tabuľky *ACTION* SLR(1) analyzátoru obsahuje max. 1 akciu, gramatika sa nazýva *SLR(1)*-gramatika.
- Platí, že $LR(0) \subset SLR(1)$, t.j. niektoré gramatiky, ktoré neboli *LR(0)* (tabuľka *ACTION* obsahovala konflikty), sú *SLR(1)* gramatiky, (táto verzia tabuľky *ACTION* už konflikty neobsahuje).

Príklad

Gramatika, ktorá je *SLR(1)*, ale nie je *LR(0)*:

$\langle \text{program} \rangle \rightarrow \mathbf{begin} \langle \text{príkazy} \rangle \mathbf{end}$

$\langle \text{príkazy} \rangle \rightarrow \langle \text{príkaz} \rangle ; \langle \text{príkazy} \rangle$

$\langle \text{príkazy} \rangle \rightarrow \varepsilon$

$\langle \text{príkaz} \rangle \rightarrow \mathbf{p}$

Príklad

LR(0) automat doplnený o symboly množiny *FOLLOW* pri položkách signalizujúcich redukciu:

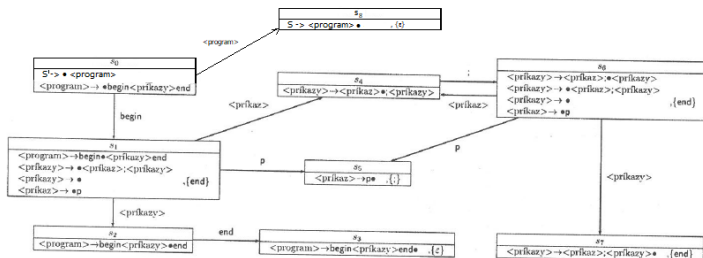

Figure: Prevzaté z Dederá, L.: Počítačové jazyky a ich spracovanie

Príklad

<i>ACTION</i>	s_0	s_1	s_2	s_3	s_4	s_5	s_6	s_7	s_8
begin	P								
end		R3	P				R3	R2	
;					P	R4			
p		P					P		
ϵ				R1					A

<i>GOTO</i>	s_0	s_1	s_2	s_3	s_4	s_5	s_6	s_7	s_8
begin	s_1								
end			s_3						
;					s_6				
p		s_5					s_5		
<program>	s_8								
<príkazy>		s_2					s_7		
<príkaz>		s_4					s_4		

Konflikty syntaktického analyzátoru SLR(1)

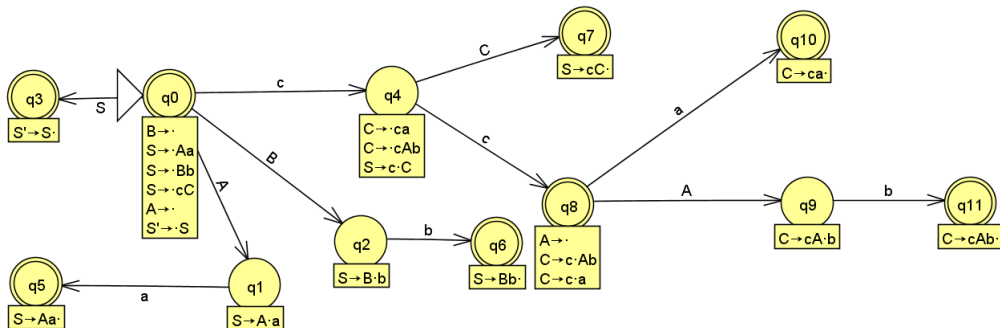
- Ako $LR(0)$ -analyzátor, aj $SLR(1)$ -analyzátor sa nemusia dať zostrojiť pre všetky gramatiky. $SLR(1)$ -analyzátor totižto môžu mať 2 typy konfliktov:
 1. Konflikt **redukcia-redukcia** - ak existujú 2 rôzne položky signalizujúce redukciu so spoločným očakávaným symbolom (symbolmi) v tom istom stave, napr.
$$E \rightarrow E + T\bullet, \{id, \dots\}$$
$$E \rightarrow T\bullet, \{id, \dots\}$$
 2. Konflikt **presun-redukcia** - ak ten istý symbol signalizuje presun a zároveň je očakávaným symbolom pri redukcii v tom istom stave, napr.
$$T \rightarrow (E)\bullet, \{id, \dots\}$$
$$E \rightarrow \bullet id$$

Príklad - Konflikty syntaktického analyzátoru SLR(1)

Nech je daná gramatika $G = (\{S, A, B, C\}, \{a, b, c\}, P, S)$ a pravidlá:

1. $S \rightarrow Aa$
2. $S \rightarrow Bb$
3. $S \rightarrow cC$
4. $A \rightarrow \varepsilon$
5. $B \rightarrow \varepsilon$
6. $C \rightarrow cAb$
7. $C \rightarrow ca$

LR(0)-automat

ACTION-tabuľka

ACTION	q_0	q_1	q_2	q_3	q_4	q_5	q_6	q_7	q_8	q_9	q_{10}	q_{11}
a	R4	P							P/R4			
b	R4/R5		P						R4	P		
c	P				P							
ε				A		R1	R2	R3			R7	R6

Vidíme, že v stave q_0 je konflikt redukcia-redukcia a v stave q_8 je konflikt presun-redukcia. Gramatika sa teda **nedá spracovať** SLR(1) analyzátorom a gramatika teda **nie je** SLR(1) gramatikou.

Použitá literatúra

Aho, A., Lam, M., Sethi, R., Ullman, J.: *Compilers: Principles, techniques and tools.*

Dedera, L': *Počítačové jazyky a ich spracovanie.*

Linz, P.: *An Introduction to Formal Languages and Automata.*